

A large, leafy tree stands on a grassy hill under a clear blue sky. The tree's branches are spread wide, and its leaves are a vibrant green. The hill is covered in green grass, and the sky is a solid, clear blue.

Dřeviny rostoucí mimo les

PAMÁTNÉ STROMY

Právní aspekt a metodologie vyhlašování a věci související

Ing. František FROLA – autorizovaný krajinářský architekt KA/ČKA,
autorizovaný dokumentář a posudkář EIA, konceptář SEA

Konference Hustopeče 14. listopadu 2017

Úvod do problematiky

- Chráněné stromy dříve označované jako „chráněný přírodní výtvar – chráněný strom“ do roku 1992, kdy nabyl účinnosti zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění
- Chráněné stromy byly vedeny v seznamu ČÚOP, později AOPaK na úrovni středisek. Přijetím citovaného zákona bylo nutné zrevidovat takto chráněné stromy a ve smyslu platné legislativy, znovu je popsat a zavést centrální evidenci.
- V letech 1993-4 pracovníci středisek AOPaK provedli inventarizaci chráněných stromů podle metodiky MŽP. Závěrečná zpráva byla vydávána ve formě publikace /viz příloha/ podle krajů a okresů příslušného kraje.
- Památné stromy a stromořadí - PS /tento prvek byl rozšířen přijetím nového zákona o ochraně přírody a krajiny. PS jsou mnohdy součástí významného krajinného prvku (zkratka „VKP“) nebo kulturní památky
- Došlo i ke změně v označování PS. Místo označení na kmene stromu „chráněný strom“ je použit malý státní znak s označením „památný strom – památné stromy“ minimálně v 10-ti násobné vzdálenosti průměru kmene od středu kmene.

Právní aspekt

- *Podání návrhu na vyhlášení dřeviny PS může podat každý občan České republiky Příslušným úřadem (OOPaK I. stupně jsou obecní úřady nebo městské úřady), které administrují toto podání.
Legislativní základ je dán v § 46 a § 47 zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění*
- *Bližší podmínky o způsobu vyhlásování a označování v terénu mělo stanovit MŽP závazným právním předpisem. Takový dosud neexistuje ani ve vyhlášce č. 395/1992 Sb., v platném znění ani ve vyhlášce č. 189/2013 Sb., ve znění vyhlášky č. 222/2014 Sb.*
- *Tento legislativní nedostatek je řešen Metodickým postupem zveřejněným ve Věstníku MŽP, částka 5-6/1993 s názvem „Vyhlásování památných stromů, jejich skupin a stromořadí“. AOPaK na vyhlásování PS si tuto metodiku „obohatila“ o poznatky ze správní praxe a vydávají si „své“ metodiky, např. z roku 2012 (viz textová příloha)*
- *Zvláštní režim ochrany PS ve smyslu § 39 zákona č. 114/1992 Sb., mají tzv. „smluvně chráněné PS“. Smlouva o ochraně takového stromu má formu věcného břemene v režimu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.*
- *PS mohou být součástí chráněného parku nebo zahrady ve smyslu zákona o ochraně historických památek zapsaných do seznamu kulturních památek ministerstvem kultury ČR.*

METODOLOGIE

výběr dřevin k řízení o PS

- Dřevina /strom/, který vyhovuje pro vyhlášení PS, je vyhledán v terénu každým občanem ČR nebo příslušnou institucí nebo státní správou z vlastní úřední činnosti
- Strom musí splňovat pojem „mimořádnosti“. Avšak pod tímto pojmem si každý může představovat něco jiného
- V odborných ochrannářských kruzích se ustálily tři základní kategorie, které by PS měly splňovat:
 - 1 – přiměřené stáří a délka vytrvání na stanovišti
 - 2 – historický kontext s lokalitou, kde strom roste
 - 3 – dendrologické a zdravotní hledisko jedince
- Mnohdy se ještě přidává čtvrté hledisko a tím je významný soliter nebo krajinná dominanta nebo jako součást VKP nebo kulturní památky.
- Ideální je, pokud vyhlášený strom splňuje všechny tři kategorie, případně všechny čtyři.

Odborné zdůvodnění povolení ke kácení PS

- Postup řeší § 9 zákona. Slíbený prováděcí předpis o odvodech do státního rozpočtu nebo SFŽP nebyl dosud MŽP vydán. U PS je nutné posuzovat žádost s vysokou dávkou znalostí problematiky a podle právního rámce. Kácení PS je nutné povolit jen ve výjimečných a zdůvodněných případech.
- O povolení ke kácení nikdy nerozhoduje starosta nebo orgány vykonávající samosprávu (zastupitelé).
- Žádost o povolení kácení PS žádá vlastník PS zákonným způsobem. Tuto žádost posuzují OOPaK I. stupně
- Správní orgán zkoumá:
 - zdravotní stav, statickou únosnost
 - funkční a estetický význam PS
 - kontext PS ve smyslu § 1 zákona č. 114/1992 Sb.
- I poškozené a odumřelé PS, pokud se dřevo totálně nerozpadá může mít význam z titulu OP jako nika xylofágního hmyzu či jiných chráněných živočichů
- Ohledání PS a vyhotovení znaleckého posudku nebo odborného vyjádření či stanoviska příslušného pracoviště ochrany přírody je nutné
- Žádost o povolení kácení je nutné ve smyslu § 56 Správního řádu posoudit s odbornými znalostmi, které úřední osoba nemusí mít a ani jí to nepřísluší
- PS, o kterém bylo rozhodnuto, že bude skácen, ještě nemusí být odstraněn až na pařez. Z kmene, dovolují –li to okolnosti, může být vytvořena skulptura (řezbovaná socha). Takový artefakt bude ještě dlouho připomínat, že na tomto místě stál památný strom, což lze zveřejnit i tabulkou s fotografií původního vzhledu habitu PS.

Památné stromy evidované v centrálním seznamu /odborná databáze/

- Památné stromy, jejich skupiny či stromořadí se po provedeném správním řízení a vydání rozhodnutí, které nabylo právní moci, zapisují do centrálního seznamu PS, který vede AOPaK v Praze.
- PS obdrží číselný kód, název, označí se typ objektu, datum vyhlášení, okres, kde PS roste a kdo ho za PS vyhlásil, (příslušný OOPaK)
- Doprovodným údajem je mapový podklad se zákresem PS a barevným odlišením, zda je v platnosti, nebo je zaniklý, či byl-li zrušen.
- PS lze vyhledat v tomto centrálním seznamu www.drusop.nature.cz v menu stromy. Ukázka v přílohách ve sborníku
- PS se stávají součástí územních plánů jako jedna z kategorií chráněných objektů a území ochrany přírody.
- Vlastnictví PS je vázáno striktně na dikci § 1067 platného Občanského zákoníku, který říká: “Strom náleží tomu, z jehož pozemku vyrůstá kmen. Vyrůstá-li na hranici pozemků různých vlastníků, je strom společný.”

ZÁVĚR

Tento příspěvek nemá ambice vyčerpávajícím způsobem pojednat o uvedeném tématu. Mnohdy jsou uvedeny skutečnosti obecně známé. Snaha autora je uvést souhrn k danému tématu a upozornit na některé historické skutečnosti z praxe vyhlašování a ochrany PS

PS jsou významnou kategorií ochrany přírody a krajiny a dokladem o bohatosti naší krajiny. PS jsou připomínkou minulosti a dějin daného místa jako součást genia loci, dokladem o dožití příslušného taxonu dřeviny a jako genetická banka plodů, pokud PS fruktifikují, nebo řízků k množení.

DĚKUJI ZA POZORNOST

Ing. František FROLA – autorizovaná krajinářský architekt
KA/ČKA č. 02 041

GSM: 732 476 593 e-mail: f.frola@seznam.cz

A green rectangular plaque with white text is mounted on a tree trunk. The plaque is secured with four screws, one in each corner. The text on the plaque is in three lines: "STROM", "CHRÁNĚNÝ", and "STÁTEM". The tree bark is rough and textured, with a mix of grey and brown tones.

**STROM
CHRÁNĚNÝ
STÁTEM**

BEZDĚKOVSKÝ DUB

- **Chráněný strom**
- V Bezděkově okres Náchod
- CHKO „Broumovsko“
- Stav z 26.07.2017

PAMÁTNÝ STROM

Bezděkovský dub

(Quercus robur L., pedunculata venosa)

1. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35, 10, 1200-1208.

© 2004 Blackwell Publishing Ltd, *Journal of Internal Medicine* 255: 105–112

© 2004 Blackwell Publishing Ltd, *Journal of Internal Medicine* 255: 103–110

